

Το έτος 1957 αποφοίτησα από το τότε 8τάξιο Γυμνάσιο και μετά εισαγωγικών εξετάσεων μπήκα στη σχολή Μαιών της Βιργινίας Σκυλίτση, του μαιευτηρίου «Έλενας Βενιζέλου», σημειωτέο ότι τότε δεν

υπήρχαν Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, υπήρχαν μόνο τα τρία μαιευτήρια τα οποία εκπαίδευαν μαιές, το μαιευτήριο «Αλεξάνδρας», το «Θεσσαλονίκης» και το δικό μου «Έλενας».

Η φοίτηση στη σχολή ήταν τριετής για την απόκτηση του πτυχίου και ένα έτος επιπλέον πρακτικής άσκησης. Τους έξι πρώτους μήνες εισαγωγής μας στη σχολή κάναμε μόνο μαθήματα και μετά αρχίζαμε και οκτάωρη εργασία στα τμήματα του μαιευτηρίου, καθότι το μαιευτήριο δεν είχε νοσηλεύτριες,

εμείς είμαστε στο νοσηλευτικό προσωπικό του μαιευτηρίου και κάθε μήνα αλλάζαμε τμήμα, με υπηρεσία πότε ημερήσια και πότε νυχτερινή, παράλληλα βέβαια με τα μαθήματα που εξακολουθούσαμε να κάνουμε.

Τότε ήταν τα χρόνια που μόλις είχαν αρχίσει να δημιουργούνται τα αγροτικά ιατρεία. Εγώ διορίστηκα στο τέλος του 1963 στο Αγροτικό Ιατρείο Καστελάνων Μέσης.

Οι τοκετοί φυσικά αυτά τα χρόνια γίνονταν στο σπίτι, δεν υπήρχαν ασφάλειες, ούτε ΙΚΑ ούτε Δημόσιο και υπήρχαν μόνο τρεις γυναικολόγοι, τους οποίους τους καλούσαν εάν υπήρχε δυσκολία στον τοκετό.

Στην Κέρκυρα υπήρχαν μόνο δύο μαίες, οι οποίες είχαν τελειώσει στα χρόνια τους τη σχολή του μαιευτηρίου Αλεξάνδρας, η οποία τότε ήταν μονοετής ή διετής και μετά την εποχή της δικής μου φοίτησης έγιναν τριετής. Στα χωριά βέβαια δεν υπήρχαν ούτε αυτές και έκαναν τους τοκετούς οι λεγόμενες “πρακτικές” , οι οποίες ήταν γυναίκες πιο θαρραλέες από τις υπόλοιπες του χωριού. Με τις μαίες αυτές - τις “πρακτικές” - στα χωριά, όλα πήγαιναν καλά, εάν ο τοκετός ήταν απόλυτα φυσιολογικός, όμως η θνησιμότητα των παιδιών και των λεχωίδων ήταν μεγάλη διότι συνέβαινε συχνά τέτανος στα νεογνά, από μολύνσεις του ομφάλιου λώρου, τον οποίον έκοβαν με ένα κοινό ψαλίδι και μετά άλειφαν το κομμάτι που έμενε στο μωρό με λάδι και στάχτη πολλές φορές, πράγμα που έκαναν και όταν διορίστηκα εγώ.

Όταν έφευγα από το σπίτι που είχα κάνει τον τοκετό, άφηνα τον ομφάλιο λώρο του μωρού με την αποστειρωμένη κλωστή και γάζα και την επομένη μέρα όταν πήγαινα να επισκεφθώ τη λεχωίδα και να περιποιηθώ το μωρό, έβρισκα τον ομφάλιο λώρο τυλιγμένο με λάδι και στάχτη, όπως ανέφερα παραπάνω. Ενώ είχα ντύσει το μωρό με τα ρουχαλάκια του, το έβρισκα σφιχτά τυλιγμένο με τις φασκίες. Μια φορά, μια γιαγιά με μάλωνε στη μέση της πλατείας του χωριού, πώς ξετρέλαινα τα παιδιά της επειδή άφηναν το μωρό ατύλιχτο με τη δικαιολογία ότι θα γινόταν καμπουριασμένο.

Η ίδια γιαγιά όταν είχε γεννηθεί το μωρό, μου το είχε αρπάξει από το χέρι για να μην του κάνω μπάνιο μετά τον τοκετό. Αυτές ήταν η καταστάσεις που αντιμετωπίζαμε τα πρώτα χρόνια στα αγροτικά ιατρεία.

Περιπτώσεις δυσκολιών που δεν μπορούσαμε να αντιμετωπίσουμε μας συνέβαιναν ευτυχώς σπάνια, παραδείγματος χάρη μία αδράνεια μήτρας την ώρα της εξώθησης, που παρόλη την ωδινοποιητική αγωγή που μας επιτρεπόταν να κάνουμε, τελικά χρειαζόταν εμβρυουλγία και καλούσαμε το γιατρό στο σπίτι.

Είχαμε και τους παλιούς αγροτικούς ηλικιωμένους γιατρούς, χωρίς ειδικότητα, οι οποίοι έκαναν τους παντογνώστες. Συγκεκριμένα εγώ είχα έναν γιατρό ο οποίος δεν μ' άφηνε αν έβλεπα μία γυναίκα που επρόκειτο να αντιμετωπίσει δυσκολία στον τοκετό, λόγω του μεγέθους ή της ανώμαλης θέσης του παιδιού, να τη προωθήσω στο νοσοκομείο για τοκετό, αν δεν έπαιρνα την έγκρισή του.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα, με κάλεσαν ένα βράδυ σε μία πρωτοτόκο με δίδυμα. Όταν πήγα έκανα μία πρόχειρη εξέταση ούρων, και τα ούρα της είχαν πήξει από το πολύ λεύκωμα, πήρα την πίεση η οποία είχε φτάσει στο 17, οπότε είπα στον άνδρα της: *«Η γυναίκα σου πρέπει να πάει στο νοσοκομείο, αλλά για να μην έχουμε παρεξηγήσεις, πάρε το σωληνάριο με τα ούρα να το δει ο γιατρός να μας δώσει την έγκρισή του αφού του πεις ότι έχει και πίεση 17»* δηλαδή μια σοβαρή προεκλαμπτική κατάσταση. Φυσικά ο γιατρός δεν έδωσε την έγκρισή του, οπότε εξηγήθηκα στον σύζυγο, ότι εγώ φεύγω από το σπίτι και ας αντιμετωπίσει την κατάσταση αυτός μαζί με το γιατρό.

Τελικά ο σύζυγος έδειξε κατανόηση και πήρε τη γυναίκα του στο νοσοκομείο. Δίδυμο τοκετό είχα κάνει στο χωριό, αλλά ευτυχώς το δεύτερο έμβρυο είχε έρθει με ομαλή ισχιακή και δεν παρουσιάστηκε κανένα πρόβλημα. Μία περίπτωση με την οποία πραγματικά είχα τρομοκρατηθεί ήταν μία μη αποκόλληση πλακούντος. Ο τοκετός ήταν απόλυτα φυσιολογικός, αλλά είχε παρουσιαστεί αιμορραγία από την μη αποκόλληση πλακούντος.

Είχα κάνει ό,τι μπορούσα και ο πλακούς να μην αποκολλάτε και να δίνει συνεχώς αίμα. Είχαμε βλέπετε και τα τρελά του νόμου, να μην μπορούμε να βάλουμε χέρι. Έφυγε ο σύζυγος να φέρει γιατρό στο σπίτι, να κάνει τη δακτυλική (αποκόλληση) αλλά κανείς γιατρός δεν ήθελε να έρθει στο σπίτι, ήθελε να την μεταφέρουμε στην πόλη. Ήταν μόλις είχαν αρχίσει να λειτουργούν δύο κλινικές.

Φανταστείτε πως θα μπορούσε μία γυναίκα αιμορραγούσα να μεταφερθεί! Τελικά ήρθε γιατρός στο σπίτι, αφού πήρε εντολή από το στρατιωτικό διοικητή διότι ήταν η εποχή της χούντας.

Άλλη χαρακτηριστική περίπτωση που με δυσκόλεψε ήταν ο τοκετός μιας πολύτοκου. Η γυναίκα ζούσε στο σπίτι με έναν πατέρα κατάκοιτο και δύο μικρά παιδιά διότι ο άντρας της δούλευε στη Μακεδονία. Πήγα στο σπίτι τη νύχτα οι ωδίνες ήταν κανονικές, όλα πήγαιναν καλά μέχρι που ήρθε η ώρα της εξώθησης το κεφάλι είχε βγει κανονικά, όμως το παιδί είχε

δυστοκία ώμων, να τραβώ και να μην μπορούν να βγουν οι ώμοι, να μην υπάρχει κανείς στο σπίτι να βοηθήσει, έστω με λίγο κρυστέλερ. Το πρόσωπο του μωρού είχε γίνει κατάμαυρο, οπότε λέω στη γυναίκα ότι τραβώ απλώς για να το βγάλω, χωρίς να ξέρω εάν θα βγει ζωντανό... Ευτυχώς το τέλος ήταν καλό, αλλά είχα τρομοκρατηθεί τόσο πολύ!

Μια πολύτεκνος είχε γεννήσει το παιδί της στο κτήμα, όπου δούλευε έκοψε το λώρο του παιδιού με τη φαλτσέτα, που έκοβε τα χόρτα, έβαλε το παιδί στην ποδιά της και το έφερε στο σπίτι το βράδυ. Αυτά τα ολίγα από τις περιπέτειες μας στα χωριά.

Η κατάσταση στα νοσοκομεία

Λίγες πληροφορίες τώρα για την κατάσταση των νοσοκομείων. Για τη νοσηλεία, τα περισσότερα φάρμακα και ιδίως οι αντιβιώσεις ήταν ενέσιμα. Σύριγγες μίας χρήσεως δεν υπήρχαν. Αρχίζαμε νοσηλεία σ' ένα τμήμα και ποτέ οι σύριγγες που είχαμε δεν επαρκούσαν για να τελειώσουμε τη νοσηλεία ενός τμήματος τρίτης θέσεως με 60 ή 70 γυναίκες, οπότε σταματούσαμε τη νοσηλεία στη μέση, να βράσουμε τις σύριγγες, για να συνεχίσουμε.

Γάντια μιας χρήσεως δεν υπήρχαν, χρησιμοποιούσαμε ελαστικά γάντια. Σε κάθε τμήμα του Νοσοκομείου υπήρχε πάντα μία υπεύθυνη για την αποστείρωση των γαντιών και των εργαλείων. Τα γάντια που χρησιμοποιούσαμε, δεν τα πετούσαμε, η υπεύθυνη της αποστείρωσης τα μάζευε, τα έπλενε, τα στέγνωνε, τα φύσαγε, για να δει εάν έχουν καμιά τρύπα, και τα μπάλωνε. Έκοβε δηλαδή ένα κομμάτι από ένα γάντι που ήταν τελείως σκισμένο και με κόλλα μπάλωνε τη μικρή τρύπα από το

άλλο γάντι και την κολλούσε με κόλλα. Μετά τα γάντια τα έβαζε σε μία λεκάνη με talk, τα ταλκάριζε και υπήρχαν πάνινες θήκες, που τακτοποιούσε μέσα ένα ζευγάρι γάντια, τα έβαζε στα νικέλινα κουτιά που πήγαιναν στο κλίβανο.

Τις χειρουργημένες γυναίκες, τις σηκώναμε από το κρεβάτι κατά την όγδοη μέρα που θα αφαιρούσαμε τα ράμματα. Μετά από φυσιολογικό τοκετό, οι γυναίκες έμεναν στο νοσοκομείο 6 ημέρες και μόνο καμιά πολυτόκος μπορούσε, αφού υπέγραφε

κάποιο χαρτί, να φύγει στις τρεις ημέρες. Πολλές πάθαιναν θρομβώσεις από την κατάκλιση.

Η κατάσταση στη σχολή

Η δική μας εργασία ήταν πολύ κουραστική. Δουλεύαμε οκτάωρο, μέναμε στη σχολή, κάναμε όλες τις εργασίες στα τμήματα, δεν υπήρχαν βοηθοί θαλάμων όπως σήμερα, παρά μόνο καθαρίστριες και τραπεζοκόμες. Υπήρχε μεγάλη αυστηρότης στη σχολή. Η συμπεριφορά μας στους ασθενείς έπρεπε να είναι άψογη.

Υπήρχε μεγάλη τάξη και καθαριότητα στα τμήματα του νοσοκομείου και μας έκαναν νυχτερινούς ελέγχους για να διαπιστώσουν πως συμπεριφερόμαστε στις γυναίκες και στην περιποίηση των μωρών.

Η ζωή μας στη σχολή ήταν πολύ πειθαρχημένη, είχαμε μόνο δύο φορές την εβδομάδα έξοδο, από τις 3μ.μ έως τις 8μ.μ. Το περιβάλλον μας στη σχολή, τα δωμάτια μας και οι τραπεζαρίες, άριστες από καθαριότητα τάξη και έλεγχο. Για ένα εξάμηνο κάναμε εκπαίδευση και στα διάφορα παθολογικά τμήματα του Ερυθρού ή του Ευαγγελισμού.

Μετά την αποφοίτηση μας από τη σχολή θα έπρεπε να έχουμε στο βιβλίο τοκετών μας, ελάχιστο όριο 300 τοκετούς.

Σημειωτέο ότι τα 10 πρώτα χρόνια στο αγροτικό ιατρείο είχα κάνει 250 τοκετούς, τα επόμενα 7 χρόνια που είχα μείνει στο αγροτικό δεν είχα κάνει άλλους, όπως ανέφερα και παραπάνω, διότι πλέον είχαν αρχίσει οι γυναίκες να πηγαίνουν στο νοσοκομείο στις ιδιωτικές κλινικές που είχαν δημιουργηθεί...